

Development of Social Mechanisms to Reduce Drug Problems in The Community with Participation: Houses, Temples, Schools (Bowon), Ban Nong Chan, Suvarnabhumi District, Roi Et Province

Chanudom Khunmee^{1*}

¹Roi Et Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author. E-mail: janista.msp@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the context in solving and preventing drug problems according to the roles of homes, temples, schools in the community, 2) to synthesize factors that influence solving and preventing drug problems, 3) to study and develop mechanisms. Socially to reduce drug problems in the community through participation Ban Wat School (Bowon), Ban Nong Chan, Suvarnabhumi District, Roi Et Province. This study is qualitative research. Research tools include in-depth interviews, the target group is the village headman, assistant village headman, sub-district headman, people in the area, teachers, monks, and police. The data was then analyzed in a content-based manner. The results of the study found that: 1) The results of the development of social mechanisms to reduce drug problems in communities with participation in houses, temples, schools (Bowon) found that drugs cause society to deteriorate and society hates it. This is because addicts do not work, do not study, causing trouble and creating problems for society. There was a rift between the group of drug users and the normal group of people. But when a problem arose, everyone in society did not neglect to try to find a solution through various methods. Whether it is monitoring and helping to talk to find solutions together. 2) Factors that influence the development of social mechanisms to reduce drug problems in communities with participation. It was found that the development of social mechanisms to reduce drug problems in communities with participation, houses, temples, schools (Bowon) are: Education, training, socialization, environment. 3) Guidelines for developing social mechanisms to reduce drug problems in communities through participation in houses, temples, and schools (Bowon). It was found that solutions should be used in the form of participation, by relying on cooperation from all sectors Both the public and private sectors, but there will be adjustments according to each environment of that community. that there is a problem in which part, but in area there is the strength of the community, so there is good cooperation.

Keywords: Social Mechanisms, Reducing Drug Problems, Participation in The Community

รับบทความ: 22 กรกฎาคม 2565; แก้ไขบทความ: 15 ธันวาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2565

Received 22 July 2022; Revised 15 December 2022; Accepted 25 December 2022

การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหายาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชนุดม คุณมี^{1*}

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: janista.msp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทในการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติดตามบทบาทของ บ้าน วัด โรงเรียน ในชุมชน 2) เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติด 3) เพื่อศึกษาพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้านวัดโรงเรียน (บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประชาชนในพื้นที่ ครู พระ และ ตำรวจ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) พบว่า ยาเสพติดทำให้สังคม เสื่อมโทรม สังคม รังเกียจ เนื่องจากผู้เสพยาไม่ทำงาน ไม่เรียนหนังสือ ก่อความเดือดร้อนและสร้างปัญหาให้กับสังคม เกิดความแตกแยกระหว่างกลุ่มผู้เสพยากับกลุ่มคนปกติ แต่เมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้วทุกคนในสังคมก็ไม่ได้ละเลยพยายามหาทางแก้ไขด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเฝ้าระวังและการช่วยเหลือพูดคุยเพื่อหาแนวทางการแก้ไขร่วมกัน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่า การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ได้แก่ การศึกษา การอบรมการกล่อมเกลากลับมาทางสังคม สภาพแวดล้อม 3) แนวการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) พบว่า ควรใช้การแก้ไขในรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามแต่ละสภาพแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ ว่ามี ปัญหาในส่วนใด แต่ในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งของชุมชนเป็นหลักจึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

คำสำคัญ: กลไกทางสังคม, ลดปัญหาเสพติด, การมีส่วนร่วมในชุมชน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย นับแต่ปี 2547 มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จากประมาณการผู้ติดยาเสพติดเมื่อปี 2596 ประมาณ 460,000 คน และเพิ่มเป็น 570,000 คน ในปี 2550 และประมาณ 605,000 คนในปี 2551 โดยมีปัจจัยที่ส่งผลให้ปัญหาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนสำคัญที่ส่งต่อการขยายตัวของปัญหาเสพติด มาจาก 5 ปัจจัยสำคัญ ซึ่งหากไม่สามารถแก้ไขจุดอ่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพปัญหายาเสพติดก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยมีปัจจัยมาจาก จุดอ่อนทางด้านชายแดน ยาเสพติดส่วนใหญ่มาจากแหล่งผลิตจากประเทศเพื่อนบ้านและลักลอบเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศไทย เช่น ยาบ้า กัญชา เฮโรอีน จุดอ่อนในด้านพื้นที่ปัญหาที่ยังดำรงอยู่บางพื้นที่ที่ยังมีสถานการณ์ด้านยาเสพติดมากกว่าพื้นที่อื่น จะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทั้งหมด พื้นที่แพร่ระบาดหลัก ประมาณ 26 จังหวัด มีสัดส่วนของปัญหายาเสพติดเกือบร้อยละ 70 ของทั้งประเทศ หากสามารถลดระดับปัญหาในพื้นที่เหล่านี้ได้ จะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทั้งหมดจุดอ่อนทางด้านปัจจัยเสี่ยงของสังคม เช่น ค่านิยมและพฤติกรรมทางลบของเยาวชน แหล่งมั่วสุมสถานที่

บันเทิงสถานบริการต่างๆ ที่เป็นจุดอ่อนและเป็นปัจจัยยั่วยุให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงและก้าวไปสู่ปัญหายาเสพติด จากการเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงทางสังคมในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา พบว่าแนวโน้มของปัญหายังอยู่ในเกณฑ์สูง ความอ่อนแอของครอบครัวและชุมชนที่ส่งผลให้ภูมิคุ้มกันทางสังคมไม่สามารถป้องกันปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะครอบครัวและหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดและครอบครัวกลุ่มเสี่ยงที่ยังคงมีจำนวนมาก (คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ, 2557)

ในช่วงหลายปีชุมชนอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ ความเข้มแข็งที่เคยพึ่งตนเองได้ พังพาทันเองได้ลดน้อยลง ต้องพึ่งพาและหวังพึ่งปัจจัยภายนอก ความอ่อนแอของชุมชน การไม่มีภูมิคุ้มกันของชุมชนเป็นเหตุสำคัญให้ปัญหายาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดในชุมชน หากพิจารณาปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านชุมชน ปรากฏว่ามีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีข่าวสารปัญหายาเสพติด ในปี 2551 ประมาณ 15,000 หมู่บ้านชุมชน ซึ่งตามนโยบายของรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศอย่างชัดเจนที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และภาคชุมชนในการแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่างๆ โดยสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาสังคมและชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคมอื่นๆ ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง โดยการเสริมปัจจัยความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านชุมชน โดยการ 1) จัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อสำรวจตรวจสอบผู้มีพฤติกรรมด้านยาเสพติด ทั้งค้าและเสพ ด้วยกระบวนการประชาคมในชุมชน เป็นการคัดกรองปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ขั้นต้น 2) เสริมบทบาททำนุ ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้านให้มีการกิจในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน 3) มอบหมายหน้าที่ให้ อสม. แต่ละหมู่บ้านสำรวจค้นหาผู้เสพยาเสพติดชักชวนผู้เสพ/ผู้ติดยาเข้าบำบัด และติดตามช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัด 4) พัฒนาอาสาสมัครประชาชนในหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ในการป้องกันเฝ้าระวัง ค้นหาผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้าน 5) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทสนับสนุนกิจกรรมด้านยาเสพติด โดยให้ความสำคัญป้องกันปัญหายาเสพติดการจัดกิจกรรมทางเลือกให้กับเยาวชน ฯลฯ 6) ส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายระดับชุมชน เพื่อขยายความร่วมมือของหมู่บ้านไปสู่ระดับตำบล 7) เสริมสร้างแนวความคิดของชุมชนใช้การรวมกลุ่มของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด (คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ, 2557)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนากลไกการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันปัญหายาเสพติดมีผลกระทบต่อสังคมและชุมชนอย่างมาก ซึ่งมีอาชญากรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นปัญหาการว่างงาน ความยากจน ฯลฯ จากปัญหาดังกล่าวเป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยี ส่งผลให้โครงสร้างทางชุมชนรวมไปถึงสังคมเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ขาดความสมดุลในการพัฒนาสถาบันทางสังคมหลายสถาบันเกิดความอ่อนแอ ซึ่งเป็นช่องว่างทำให้เกิดปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและกว้างขวางส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการพัฒนาประเทศและการพัฒนาบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต ทั้งนี้เพราะขบวนการค้ายาเสพติดได้มีการประสานขยายเครือข่ายเชื่อมโยงไปทั่วประเทศการดำเนินการแก้ไขจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐภาคเอกชนองค์กรประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องผนึกกำลังรวมพลังกันเป็นกระบวนการประชาคมต่อต้านยาเสพติดในทุกระดับ วิฤติปัญหาเหล่านี้ เป็นปัจจัยเสี่ยงให้มีการเพิ่มขึ้นของยาเสพติด คาดหมายได้ว่าปัญหายาเสพติดจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น หากไม่มีทิศทางและยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอปัญหายาเสพติดจะเป็นส่วนสำคัญหนึ่งในการฉุดรั้งประเทศไทยทั้งประเทศซึ่งปัจจัยที่ได้กล่าวถึงข้างต้นล้วนส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของปัญหายาเสพติด ในการแก้ไขปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชนคงไม่สามารถที่จะผลักความรับผิดชอบและภาระหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขไปให้สถาบันครอบครัวหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้นเพราะสถาบันทางสังคมอื่นๆ ก็มีหน้าที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่สิ่งที่สำคัญคือเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาแล้วสถาบันต่างๆ ได้ทำอะไรเพื่อช่วยบรรเทาเด็กๆ และเยาวชนกันบ้างจากแนวคิดบรรณ ซึ่งแนวคิดในการรวมตัวกันของ บ้าน วัด โรงเรียน บ้าน คือ ครอบครัวหรือผู้ปกครองนักเรียน วัด คือพระสงฆ์ นักบวช อีหาม ผู้เฒ่า

ศาสนา โรงเรียน คือคณะผู้บริหาร ครูอาจารย์ ชุมชนคือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ การสถานศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมผลการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเพราะไม่ว่าจะเป็นการป้องกันแก้ไขหรือพัฒนาที่ไม่สามารถ

จากทั้งหมดที่กล่าวมานั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจเลือกศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นวิจัยเพื่อลดปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชนและได้รู้แนวทางกลไกในการพัฒนาและป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชนตลอดจนประชาชนทุกคน ด้วยเหตุ ดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทในการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดตามบทบาทของ บ้าน วัด โรงเรียน ในชุมชนบ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดบ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บันทึกและนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ซึ่งมีขอบเขตและขั้นตอนวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยมีทั้งสิ้น 7 กลุ่ม ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประชาชนในพื้นที่ ครู พระ ตำรวจ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และจำแนกจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักตามกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน , ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน , กำนัน 1 คน , ประชาชนในพื้นที่ 6 คน , ครู 2 คน , พระ 2 รูป และ ตำรวจ 1 คน รวมทั้งสิ้น 15 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลเฉพาะ และข้อมูลที่สามารถกำหนดคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยล่วงหน้าและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นแล้วนำมาตีความโดยใช้ทฤษฎีและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก(In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยตรง

2) แบบสังเกต (Observation) ใช้แบบสังเกตชนิดมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อบันทึกข้อมูลในกิจกรรมที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วม สามารถทำปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านได้โดยตรง และใช้แบบสังเกตชนิดไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) เพื่อบันทึกสภาพภูมิภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมในลักษณะทั่วไปของชุมชนในฐานะผู้สังเกตการณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

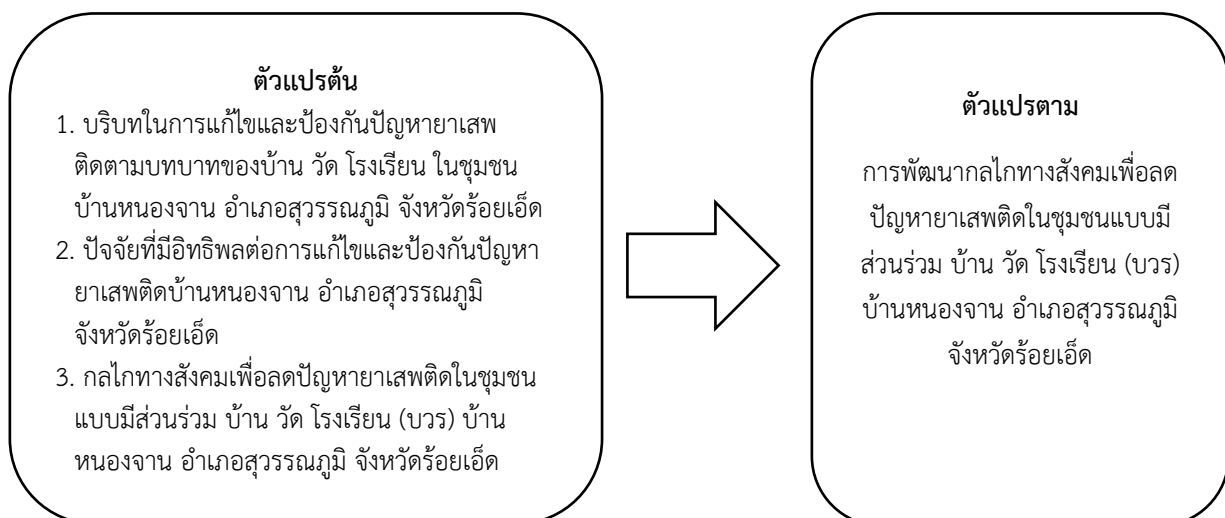
- 1) ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง
ที่ทำการวิจัย
- 2) กำหนดกรอบการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล
- 4) ลงพื้นที่ติดต่อประสานงานกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นรวมทั้งนัดหมาย
การลงพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูล โดยการจัดเก็บข้อมูลกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างภายในชุมชนอย่างละเอียด
รอบด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง
- 5) ติดต่อประสานงานกับสำนักงานเลขาธิการคณะนิติรัฐศาสตร์เพื่อขอหนังสือราชการรับรองการลง
พื้นที่เก็บข้อมูล
- 6) ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์
แยกแยะเป็นประเด็นต่างๆ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) วิเคราะห์ข้อมูล (Content
Analysis) ตามความมุ่งหมายของการศึกษาและตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหา
ยาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้
อย่างมีระบบ นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์ก็นำมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อทำให้ผลของการวิเคราะห์มีความ
สมบูรณ์แบบมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหายาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) บ้าน
หนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีกรอบการวิเคราะห์การวิจัยมีประเด็นดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. บริบทการแก้ปัญหาหายาเสพติดตามบทบาทของ บ้านหนองจาน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พบว่า

1.1 ชุมชนให้ความสำคัญกับปัญหาหายาเสพติด ผู้ที่ติดยาเสพติดส่วนมากเป็นผู้ที่มีบุคลิกชอบเอาแต่พึ่งพิงผู้อื่นซึ่งบุคคลเหล่านี้จะติดยาเสพติดได้เมื่อใกล้ชิดกับยาเสพติด ใกล้ชิดกับผู้ติดยาการใช้ยา โดยขาดความระมัดระวัง ความอยากรู้อยากเห็น การหนีความจริงการแสดงความเป็นปฏิกิริยาต่อสังคม สถาบันสังคม หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์ในสังคมได้จัดตั้งให้มีขึ้นอย่างเป็นระเบียบแบบแผน ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมยอมปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเพื่อทำหน้าที่สนองความต้องการที่จำเป็นของ สังคม โดยสถาบันสังคมไม่ใช่ระบบพฤติกรรมที่สังคมกำหนดขึ้นแต่เป็นแนวทางในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นระเบียบแบบแผน แบ่งออกตามความต้องการของมนุษย์

1.2 ผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากปัญหาหายาเสพติด สถาบันทางการเมืองการปกครอง มีความเกี่ยวข้องกับแบบแผนที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในการดำรงชีวิตตามกฎหมายระเบียบสังคม ควบคุมกลุ่มคนต่างๆในสังคมให้ดำรงชีวิตร่วมกัน อย่างมีระเบียบ และมีความปลอดภัย

1.3 ความสัมพันธ์ในครอบครัวปัจจุบันในชุมชน การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทางร่วมแก้ไข ปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนา

1.4 สัมพันธภาพในชุมชน กระบวนการซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอน ต่างๆ ของกิจกรรมของสังคมและประชาชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามอย่างอย่างส่วนตัว เช่น ความรู้ ความคิด ความสามารถแรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของคนต่อกิจกรรมนั้นๆ ในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ กำหนดนโยบาย หรือด้านการดำเนินนโยบายในการร่วมกำหนดเป้าหมาย และแผนงาน ดำเนินการในกระบวนการจัดการ และร่วมหนุนช่วยทรัพยากรบริหาร และการที่ประชาชนมีส่วนร่วม

1.5 สิ่งแวดล้อมด้านปัญหาหายาเสพติดในชุมชน สังคมได้จัดตั้งให้มีขึ้นอย่างเป็นระเบียบแบบแผน ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมยอมปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเพื่อทำหน้าที่สนองความต้องการที่จำเป็นของสังคม โดยสถาบันสังคมไม่ใช่ระบบพฤติกรรมที่สังคมกำหนดขึ้นแต่เป็นแนวทางในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นระเบียบแบบแผน แบ่งออกตามความต้องการของมนุษย์

1.6 ปัจจุบันกฎหมายมีผลกระทบต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด กระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการทั้งทางตรงคือ การสอนหรือบอกโดยตรงและเป็นการเรียนรู้โดยอ้อมโดยอาศัยการสังเกตเลียนแบบของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ เพื่อที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

1.7 วัดมีส่วนในการแก้ปัญหาหายาเสพติด สถาบันสำคัญในทางสังคม “บวร” จะสามารถเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมชุมชน ในการนำสู่ภราดรภาพและสังคมสมานฉันท์ อันเป็นความมุ่งหวังของการเชื่อมโยงชุมชนให้มีความตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

1.8 บทบาทของโรงเรียนกับการจัดการปัญหาหายาเสพติด กระบวนการในการสร้างสำนักับผิชอบและความร่วมมือของบุคคล และองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในเรื่องของศีลธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรและการบริหารจัดการศึกษาของชุมชนและสังคม ซึ่งอาจนำมาประยุกต์ใช้ในการดึงเอาสถาบันต่างๆ คือ สถาบันครอบครัว สถาบันพระพุทธศาสนา และสถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนา

ศึกษาอีกทางหนึ่งด้วยเพื่อพัฒนาเด็กไทยให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ไม่ตกเป็นอบายมุขและสิ่งมอมเมาทางสังคมทั้งหลาย

2. ผลสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด บ้านหนองจานอำเภอสวรรภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ความรู้ ความคิด วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป และส่วนที่สำคัญคือ เด็กและเยาวชนที่ขาดความเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสมปลูกฝังจิตสำนึกให้ลูกหลานตั้งแต่เด็กเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเพื่อไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยา

1.2 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบข้างลักษณะของความสัมพันธ์นี้สามารถนำมาอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในเครือข่าย นั้นได้เครือข่ายจึงเป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลต่างๆ ที่อยู่สังคม

1.3 ปัจจัยด้านผู้นำมีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน การทำงานที่รูปแบบการประสานงานของกลุ่มคนหรือองค์การที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันให้ความช่วยเหลือระหว่างกันจึงอาจกล่าวได้ว่า เครือข่ายเป็นการทำงานที่เป็นรูปแบบความร่วมมือการพึ่งพาอาศัยกัน

1.4 ปัจจัยด้านองค์กรเครือข่ายมีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ให้ความหมายของเครือข่ายว่า หมายถึง สายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลคนหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ อีกหลายคนหรือความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันและกันของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่เครือข่ายนั้น เป็นความสัมพันธ์ในทุกๆ ด้านที่บุคคลทั้งหมดในเครือข่ายได้ติดต่อกัน โดยมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ คือ การไปหามาสู่เยี่ยมเยียนกัน การปรึกษาหารือกันการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.5 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจมีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน แนวคิดกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลองค์การ ตลอดจนชุมชนให้เกื้อกูลเชื่อมโยงกัน โดยที่แต่ละฝ่ายต้องมี ความเท่าเทียมกัน มีอิสระต่อกันสามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง และพร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน

3. การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อลดปัญหายาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสวรรภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.1 บทบาทของบ้านต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด กระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการทั้งทางตรงคือการสอนหรือบอกโดยตรงและเป็นการเรียนรู้โดยอ้อมโดยอาศัยการสังเกต เลียนแบบของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ เพื่อที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมีส่วนร่วม

3.2 บทบาทของวัดต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่มการปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากแต่ก็ต้องฝืนใจเพราะระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับนับตั้งแต่วัยต้นของชีวิตจนจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่บุคคลควรทำตามระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอและยึดหยุ่นอย่างมีเหตุผลเพราะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก

3.3 บทบาทของโรงเรียนต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด การขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านองค์กรทางศาสนาในสังคมไทยมีมาช้านานแล้วในประวัติศาสตร์โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะมีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ทั้งในลักษณะเป็นครั้งเป็นคราวหรืออาศัยอยู่ในวัดที่เรียกว่า เด็กวัดโดยคอยปรนนิบัติพระและศึกษาเล่าเรียน อ่านเขียน ทั้งภาษา ภาษาไทยตามสติปัญญาและความสามารถของแต่ละคนอีกทั้งยังฝึกฝนวิชาชีพที่สามารถเป็นความรู้ติด

ตัวไปเช่น ยุทธวิธีป้องกันตัว กระบี่กระบองวิชาอาคม ฯลฯ ขณะที่ใช้ชีวิตในวัดก็ได้รับการขัดเกลาทางสังคมทั้ง วิชาความรู้ ศีลธรรม จรรยา มรรยาท ควบคู่กันไป

3.4 ภายใต้บทบาทของบ้านวัดโรงเรียนควรเน้นการมีส่วนร่วม สังคมที่ให้การอบรมศึกษาอย่างเป็นทางการ มีแบบแผนและมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรม จรรยา ค่านิยม ปรัชญา วัฒนธรรม รวมถึงการฝึกระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ต่างๆ แบบแผนของสังคมได้มากขึ้นทำให้รู้จักการปรับตัว รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยมทัศนคติ และเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านต่างๆ นับเป็นการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้ดียิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน โรงเรียนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากเพราะเด็กใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานาน

อภิปรายผล

บริบทในการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติดตามบทบาทของ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ในการแก้ไขปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชนคงไม่สามารถที่จะผลักความรับผิดชอบและภาระหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขไปให้สถาบันครอบครัวหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น เพราะสถาบันทางสังคมอื่นๆ ก็มีหน้าที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังกล่าว เช่นเดียวกัน แต่สิ่งที่สำคัญคือเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาแล้วสถาบันต่างๆ ได้ทำอะไรเพื่อช่วยบรรเทาเด็กและเยาวชนกันบ้างจากแนวคิดบรรพชนซึ่งเป็นแนวคิดในการรวมตัวกันของ บ้าน วัด โรงเรียน บ้าน คือ ครอบครัวหรือผู้ปกครอง นักเรียน วัด คือ พระสงฆ์ นักบวช ผู้นำทางศาสนา โรงเรียน คือ คณะผู้บริหารครูอาจารย์ ชุมชนคือ ผู้นำชุมชนคณะกรรมการสถานศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเสพติดของเด็กและเยาวชนเพราะไม่ว่าจะเป็นการป้องกันแก้ไขหรือพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุพัตรา สุภาพ (2538) ได้กล่าวว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรงคือการสอนหรือบอกโดยตรง และเป็นการเรียนรู้โดยอ้อมโดยอาศัยการสังเกตเลียนแบบของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ เพื่อที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อลดปัญหาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่า สภาพสังคมที่มีปัญหาจากภาวะต่างๆทั้งทางเศรษฐกิจสังคมการเมือง สิ่งแวดล้อมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ความรู้ ความคิด วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป และส่วนที่สำคัญคือ เด็กและเยาวชนที่ขาดความเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปาณิ วิถีวัฒนา (2545) ได้กล่าวว่า การปลูกฝังความมุ่งหวังในชีวิต (Aspiration) โดยปกติบุคคลมักจะปฏิบัติตามระเบียบวินัย แต่ความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่น และยอมรับระเบียบส่วนร่วมที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อลุล่วงสู่ความต้องการ ในอนาคตความลุล่วงที่ต้องการนั้นคือความมุ่งหวังที่บุคคลได้รับจากสังคมหรือกลุ่ม ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งได้ถ่ายทอดคุณค่าทางสังคมมาถึงตัวบุคคลด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบข้างลักษณะของความสัมพันธ์นี้สามารถนำมาอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายนั้นได้เครือข่ายจึงเป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ตลอดจนพฤติกรรมของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่ในสังคม และยิ่งซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) ได้แยกแยะขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ปัจจัยด้านผู้มีอิทธิพลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน พบว่า การทำงานที่รูปแบบการประสานงานของกลุ่มคนหรือองค์การที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันให้ความช่วยเหลือระหว่างกันจึงอาจกล่าวได้ว่า เครือข่ายเป็นการทำงานที่เป็นรูปแบบความร่วมมือการพึ่งพาอาศัย

กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้กล่าวว่า ขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่ม องค์การ สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนิน กิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน

แนวการพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อลดปัญหายาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน(บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้นำชุมชนหรือผู้นำหมู่บ้านควรพูดคุยกับชาวบ้านในพื้นที่อย่างเป็นกันเอง และแนะนำให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านถึงอันตรายของยาเสพติดและโทษ โดยการร่วมมือปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ด้วยการเฝ้าระวังคอยเป็นหูเป็นตาดูแล ซึ่งกันและกันในชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งพร้อมที่จะต่อสู้กับยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้กล่าวว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องต้องร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน ร่วมคิดหา และสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ และลดปัญหาของชุมชนและร่วมวางแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อคิด และแก้ไขปัญหายาเสพติดและสนองความต้องการของชุมชน บทบาทของวัดต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า มีการทำกิจกรรมส่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายในจิตใจแก่แรงงานในสถานประกอบการ เช่น จัดอบรมพระเทศน์สอนศีลธรรมและโทษพิษภัยของยาเสพติดให้กับแรงงานในสถานประกอบการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมรักษาศีล จัดกิจกรรมทำบุญใส่บาตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ภูวนัฐสร หนูมาก (2549) ได้กล่าวว่า ในเรื่องของ “บวร” ว่าหมายถึงกระบวนการในการสร้างสำนักับผิดชอบและความร่วมมือของบุคคล และองค์กร เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในเรื่องของศีลธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากร และการบริหารจัดการศึกษาของชุมชนและสังคม ซึ่งอาจนำมาประยุกต์ในการตั้งเอาสถาบันต่างๆ คือ สถาบันครอบครัว สถาบันพระพุทธศาสนา และสถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ไม่ตกเป็นเหยื่อของอบายมุขและสิ่งมอมเมาทางสังคมทั้งหลาย และยังสอดคล้องกับ ธนกฤต อึ้งน้อย (2564) กล่าวว่า การดำเนินงานตามแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนด้วยรูปแบบ “บ้าน วัด รัฐ โรงเรียน” ผ่านกระบวนการ (PIR) 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan) ดำเนินการโดยทีมนำ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครู โดยดำเนินการกำหนดนโยบายโรงเรียนปลอดบุหรี่ ปลอดอบายมุข กำหนดกิจกรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดแก่นักเรียนกำหนดแนวทางการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดในการจัดการเรียนรู้ รายวิชา ลูกเสือ-เนตรนารี (ลูกเสือสามัญ) และประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอบุคลากรมาช่วยให้ความรู้ ทักษะแก่นักเรียน ขั้นที่ 2 ปฏิบัติ (Implement) ดำเนินการโดยทีมทำ ประกอบด้วย ครูและวิทยากรจากหน่วยงานภายนอก ได้แก่ ครูพระ ครู D.A.R.E (Drug Abuse Resistance Education) เกสักร ครูโรงเรียนของรัฐ และเอกชน ที่มาร่วมกันจัดกิจกรรมให้นักเรียนโรงเรียนบ้านวังจาน ขั้นที่ 3 สะท้อนผล (Reflect) ดำเนินการโดยทีมโรงเรียนบ้านวังจาน ประกอบด้วย นักเรียน ครูและผู้อำนวยการโรงเรียน โดยนักเรียนสะท้อนคิดจากกิจกรรมที่โรงเรียนจัดครูสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและจัดทำสรุปผลการดำเนินกิจกรรม พร้อมทั้งเผยแพร่รายงานและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย

บริบทในการแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดตามบทบาทของ บ้าน วัด โรงเรียน(บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้ที่ติดยาเสพติดส่วนมากเป็นผู้ที่มีบุคลิกชอบเอาแต่พึ่งพิงผู้อื่นซึ่งบุคคลเหล่านี้ จะติดยาเสพติดได้เมื่อใกล้ชิดกับยาเสพติด ใกล้ชิดกับผู้ติดยาการใช้ยา โดยขาดความระมัดระวังความอยากรู้อยากเห็น การหนีความจริงการแสดงความเป็นปฏิกิริยาต่อสังคม สถาบันสังคม หมายถึงกระบวนการที่มนุษย์ในสังคมได้จัดตั้งให้มีขึ้นอย่างเป็นระเบียบแบบแผน ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมยอมปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์

ส่วนรวม และเพื่อทำหน้าที่สนองความต้องการที่จำเป็นของ สังคม โดยสถาบันสังคมไม่ใช่ระบบพฤติกรรมที่สังคมกำหนดขึ้นแต่เป็นแนวทางในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นระเบียบแบบแผน แบ่งออกตามความต้องการของมนุษย์ คนในชุมชนให้ความสำคัญของปัญหาเสียดและพร้อมร่วมมือกันเพื่อที่จะไม่ให้เยาวชนในชุมชนไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเยาวชนนั้นเป็นอนาคตของชาติจะมาให้เสียอนาคตกับยาเสพติดพวกนี้คงไม่ได้ ต้องช่วยกันดูแลคนในครอบครัวสั่งสอนและไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ยาเสพติดเป็นผลเสียแก่เยาวชนรวมทั้งครอบครัว เป็นผลให้หลายหน่วยงานต้องเข้ามามีส่วนร่วมให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเพราะว่าเยาวชนนั้นเป็นอนาคตของชาติจะมาให้เสียอนาคตกับยาเสพติดพวกนี้คงไม่ได้ ต้องช่วยกันดูแลคนในครอบครัวสั่งสอนและไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อลดปัญหายาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่าครอบครัวถือเป็นสถานที่ที่คนในครอบครัวจะมีโอกาสอยู่ด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกันพูดคุยกันครอบครัวจึงต้องทำหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับครอบครัวให้มากที่สุดมีการติดตามข่าวสารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถป้องกันได้ สภาพสังคมที่มีปัญหาจากภาวะต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ความรู้ ความคิด วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปและส่วนที่สำคัญคือ เด็กและเยาวชนที่ขาดความเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม ครอบครัวถือเป็นสิ่งแรกและเป็นสถานที่หลักที่สามารถช่วยลดความรุนแรงของยาเสพติดได้ดังนั้นควรจะทำให้ความสำคัญในด้านของครอบครัวเป็นหลักให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดสร้างครอบครัวเข้มแข็งและชี้แจงให้เห็นโทษของยาเสพติด

แนวการพัฒนาวิถีทางสังคมเพื่อลดปัญหายาเสพติดในชุมชนแบบมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน(บวร) บ้านหนองจาน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดและทำหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในบ้านหนองจาน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่สรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่บ้านหนองจาน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดนั้น มักจะใช้การแก้ไขในรูปแบบการมีส่วนร่วม ไม่ได้ใช้เพียงด้านใดด้านหนึ่ง โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน แต่จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามแต่ละสภาพแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ ว่ามีปัญหาในส่วนใดจุดไหนเป็นพิเศษ แต่ในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งของชุมชนเป็นหลักจึงได้รับ ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรมีงบประมาณเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่นั้นๆอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการของการบริหารจัดการ นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม โครงการ รวมไปถึงการประเมินผลกิจกรรมโครงการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการระดมความคิดและเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อสร้างสังคมสุขาวยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายพื้นที่การวิจัยให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกตำบลในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ หรือพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหายาเสพติด
- 2.2 ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อรับทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

เอกสารอ้างอิง

- คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2557). ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATAPDF/2561/E/239/T_0059.PDF.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธนกฤต อึ้งน้อย. (2564). แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน ด้วยรูปแบบบ้าน วัด รัฐ โรงเรียน. สืบค้นจาก <https://journal.mcru.ac.th/multim/pdf/02/Article%20Online%2033979.pdf>.
- ปหาณี จิตติวัฒนา. (2545). การพัฒนาเด็ก เยาวชนและสตรี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ภวนัฐสร หนูมาก. (2549). กระบวนการการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สุพัตรา สุภาพ. (2538). ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). แผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

